

Grozot apsūdzību un mainot noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laiku, vietu, tiek mainīti faktiskie lietas apstākļi

Tēze: Lēmumā par personas saukšanu pie kriminālatbildības noziedzīgā nodarījuma apstākļi, tajā skaitā apsūdzētās personas faktiskās darbības ir jānorāda tādā apmērā, lai apsūdzētā persona būtu spējīga īstenot aizstāvību pret viņai uzrādīto apsūdzību.

Grozot apsūdzību un mainot noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laiku, vietu, tiek mainīti faktiskie lietas apstākļi.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Kriminālietu departamenta

2011. gada 28. janvāra

LĒMUMS

Lietā SKK – 22/2011

(Krimināllieta Nr. 11331032409)

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Kriminālietu departaments šādā sastāvā:

senators referents P.Gruziņš,

senators A.Freibergs,

senators P.Dzalbe

izskatīja rakstveida procesā kriminālietu sakarā ar Rēzeknes prokuratūras prokurores I.Nagles kasācijas protestu par Latgales apgabaltiesas Kriminālietu tiesas kolēģijas 2010.gada 9.novembra lēmumu un

k o n s t a t ē j a

Ar Rēzeknes tiesas 2010.gada 1.oktobra spriedumu

V.T., personas kods [..],

atzīts par nevainīgu un attaisnots apsūdzībā pēc Krimināllikuma 180.panta otrās daļas.

Pirmās instances tiesā V.T. celta apsūdzība par to, ka viņš, būdams agrāk sodīts par zādzību, atkārtoti izdarīja svešas kustamas mantas zādzību nelielā apmērā.

2009.gada 30.oktobrī pēc plkst.11.30 V.T. SIA „Maxima Latvija” veikalā P.Brieža ielā 26, Rēzeknē paņēma no veikala plaukta vienu 19 santīmus vērtu buljona „Maggi” paciņu, ielika to virsjakas kabatā un nesamaksājis pagāja garām kasei.

Šādas V.T. darbības pirmstiesas kriminālprocesā kvalificētas pēc Krimināllikuma 180.panta otrās daļas.

Izskatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar Rēzeknes prokuratūras prokurores I.Nagles apelācijas protestu, Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija ar 2010.gada 9.novembra lēmumu pirmās instances tiesas spriedumu atstāja negrozītu.

Kasācijas protestu par šo lēmumu iesniegusi Rēzeknes prokuratūras prokurore, kura lūdz atcelt apelācijas instances tiesas lēmumu un izbeigt kriminālprocesu pēc Kriminālprocesa likuma 377.panta 5.punkta.

Kasācijas protestā norādīts, ka apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 455.panta trešajā daļā noteikto, kas atzīstams par būtisku pārkāpumu Kriminālprocesa likuma 575.panta trešās daļas izpratnē.

Prokurore nepiekrīt tiesas secinājumam, ka tiesa, konstatējot no apsūdzības atšķirīgus apstākļus, saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 455.panta trešo daļu apsūdzību grozīt nevarēja, jo tiktu pasliktināts apsūdzētā stāvoklis un aizskartas tiesības uz aizstāvību. Pēc tiesas ieskata apsūdzētajam ir tiesības zināt, kāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanā to apsūdz un izvēlēties aizstāvības pozīciju.

Kasācijas sūdzībā prokurore norāda pirmstiesas kriminālprocesā veiktās procesuālās darbības un pauž viedokli, ka apsūdzētā tiesības nebija pārkāptas, taču konkrētajā gadījumā esot konstatējama acīmredzama pārrakstīšanās kļūda, ko pirmstiesas procesa laikā pieļāva prokurors. Šo kļūdu varēja labot, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 455.panta trešo daļu, kas nav atzīstams par apsūdzības grozīšanu.

Prokurore vērs uzmanību, ka apsūdzības grozīšana ir reglamentēta Kriminālprocesa likuma 461. un 462.pantā.

Izskatījis krimināllietas materiālus un apsvēris Rēzeknes prokuratūras prokurores kasācijas protesta motīvus, Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas lēmums atstājams negrozīts, bet kasācijas protests noraidāms.

Senāta Krimināllietu departaments nepiekrīt kasācijas protestā paustajam viedoklim, ka apelācijas instances tiesa pārkāpa Kriminālprocesa likuma 455.panta trešajā daļā noteikto.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 455.panta trešo daļu tiesa var atzīt par pierādītiem no apsūdzības atšķirīgus noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus, ja ar to nepasliktinās apsūdzētā stāvoklis un netiek pārkāptas viņa tiesības uz aizstāvību. Savukārt Kriminālprocesa

likuma 20.panta pirmā daļa nosaka, ka katrai personai, par kuru izteikts pieņēmums vai apgalvojums, ka tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, ir tiesības uz aizstāvību, tas ir, tiesības zināt, kāda nodarījuma izdarīšanā to tur aizdomās vai apsūdz, un izvēlēties savu aizstāvības pozīciju.

Pirmās instances tiesa, ņemot vērā Kriminālprocesa likuma 455.panta trešajā daļā noteikto, secināja, ka „šajā krimināllietā tiktu atzīti par pierādītiem no apsūdzības atšķirīgi apstākļi – noziedzīga nodarījuma izdarīšanas datums, tādā veidā tiktu pārkāptas apsūdzētā tiesības uz aizstāvību” (l.1.83.). Pirmās instances tiesa konstatēja, ka apsūdzētā V.T. vaina Krimināllikuma 180.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, kas norādīta apsūdzībā, nav pierādīta. Ievērojot Kriminālprocesa likuma 519.panta 2.punktu, tiesa konstatēja, ka apsūdzētais V.T. atzīstams par nevainīgu un attaisnojams, jo nav pierādīta Krimināllikuma 180.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvā puse.

Senāta Krimināllietu departaments konstatē, ka kasācijas protestā faktiski atkārtoti apelācijas protesta motīvi, kurus apelācijas instances tiesa izvērtējusi un argumentēti noraidījusi.

Apelācijas instances tiesa, izvērtējusi apelācijas protesta motīvus, norādīja: „Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 23.pantu krimināllietās tiesu spriež tiesa, tiesas sēdēs izskatot un izlemjot pret personu celto apsūdzību pamatotību, attaisnojot nevainīgas personas vai arī atzīstot personas par vainīgām noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Šā likuma 17.pants nosaka, ka apsūdzības, aizstāvības un tiesas spriešanas funkcijas ir nodalītas. Šā likuma 455.panta trešā daļa nosaka, ka tiesa var atzīt par pierādītiem no apsūdzības atšķirīgus noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus, ja ar to nepasliktinās apsūdzētā stāvoklis un netiek pārkāptas viņa tiesības uz aizstāvību. Vadoties no šīm likuma normām, Krimināllietu tiesas kolēģija atzīst, ka konkrētajā gadījumā, konstatējot no apsūdzības atšķirīgu nozieguma izdarīšanas laiku, tiesa pati apsūdzību grozīt nevarēja. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 462.pantu lietas iztiesāšanas gaitā pirmās instances tiesā apsūdzību var grozīt prokurors. Pēc apsūdzētā V.T. nāves 2010.gada 24.jūnijā grozīt agrāk viņam inkriminēto apsūdzību nav iespējams. Grozot noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus un atzīstot, ka buljona kubiciņa zādzību 2009.gadā apsūdzētais izdarīja nevis 30.oktobrī, bet gan 15.novembrī, tiktu pasliktināts viņa stāvoklis un aizskartas tiesības uz aizstāvību. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 20.panta pirmo daļu personai, par kuru izteikts apgalvojums, ka tā izdarīja noziedzīgu nodarījumu, ir tiesības zināt, kāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanā to apsūdz un izvēlēties aizstāvības pozīciju.” Apelācijas instances tiesa konstatēja, ka pirmās instances tiesa apsūdzēto V.T. pamatoti attaisnojuši.

Kriminālprocesa likuma 405.pantā noteikts lēmuma par personas saukšanu pie kriminālatbildības (apsūdzības) saturs. No šā panta pirmās daļas 2.punkta izriet, ka apsūdzībā norādāmi katra inkriminētā noziedzīgā nodarījuma faktiskie apstākļi, kas nosaka juridisko kvalifikāciju. Krimināllietu departaments norāda, ka lēmumā par personas saukšanu pie kriminālatbildības noziedzīgā nodarījuma apstākļi, tajā skaitā apsūdzētās personas faktiskās darbības ir jānorāda tādā apmērā, lai apsūdzētā persona būtu spējīga īstenot aizstāvību pret viņai uzrādīto apsūdzību. Senāts atzīmē, ka, grozot apsūdzību un mainot noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laiku, vietu, tiek mainīti faktiskie lietas apstākļi. Līdz ar to abu instanču tiesas pamatoti norādījušas, ka, mainot V.T. inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laiku, aizskartas viņa tiesības uz aizstāvību. Konkrētajā lietā tiesa pamatoti norādīja, ka pēc apsūdzētā V.T. nāves 2010.gada 24.jūlijā grozīt viņam inkriminēto apsūdzību nav iespējams.

Senāta Krimināllietu departaments konstatē, ka abu instanču tiesu nolēmumi grozāmi daļā.

Kriminālprocesa likuma 481.panta pirmās daļas 1.punkts nosaka, ka tiesa izbeidz kriminālprocesu vai tā daļu, ja iztiesāšanas laikā tā konstatē šā likuma 377.panta 3.-10.punktā norādītos apstākļus, kas nepieļauj kriminālprocesu. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 377.panta 5.punktu uzsāktais kriminālprocess ir jāizbeidz, kad persona, kura saukta pie kriminālatbildības ir mirusi, izņemot gadījumus, kad process ir nepieciešams, lai mirušo rehabilitētu. Ievērojot Kriminālprocesa likuma 23.pantā ietverto kriminālprocesa principu kopumā ar 377.panta 5.punktu, pirmās instances tiesas pienākumos ietilpst izlemt, vai mirusī apsūdzētā persona ir vai nav izdarījusi šo noziedzīgo nodarījumu.

No lietas materiāliem redzams, ka pirmās instances tiesa ir izvērtējusi apsūdzētās personas iespējamo vainu un konstatējusi, ka apsūdzētais atzīstams par nevainīgu, taču tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 377.panta 5.punkta, 481.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījumus, ka šāds kriminālprocess izbeidzams.

Vadoties no Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta, Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments

n o l ē m a

Rēzeknes tiesas 2010.gada 1.oktobra spriedumu un Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2010.gada 9.novembra lēmumu grozīt un kriminālprocesu V.T. apsūdzībā pēc Krimināllikuma 180.panta otrās daļas izbeigt.

Pārejā daļā Rēzeknes tiesas 2010.gada 1.oktobra spriedumu un Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2010.gada 9.novembra lēmumu atstāt negrozītus.

Lēmums nav pārsūdzams.